

Lietuvos transporto saugos administracijos direktoriui
Geniui Lukošui

2020-09-24 Nr. S-063

ltsa@ltsa.lrv.lt

Kopija:
Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai

sumin@sumin.lt

DĖL VEŽĖJŲ ATSIKAMŲ TOLIMOJO REGULIARUS SUSISIEKIMO MARŠRUTŲ

Dėl Covid-19 pandemijos sukeltų pasekmių laikinai sumažėjus pervežamų keleivių skaičiui tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutuose, vežėjai, siekdami patirti kuo mažiau nuostolių, atsisako ir artimiausioje ateityje gali dar atsisakyti vežti keleivius kai kuriais kompetentingos įstaigos - Lietuvos transporto saugos administracijos (toliau – LTSA) – nustatytais maršrutais.

Vadovaujantis Leidimų vežti keleivius reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais išdavimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 10 punktu, *vietinio (miesto ar priemiestinio) reguliaraus susisiekimo maršrutai nustatomi, keičiami ir panaikinami atitinkamos savivaldybės institucijos arba jos įgaliotos įstaigos iniciatyva, o tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutai – Valstybinės kelių transporto inspekcijos (dabar LTSA) iniciatyva*, taip pat vadovaujantis Taisyklių 27.1 punktu, maršrutas naikinamas vežėjui jo atsisakius, *jei tolesnė keleivių vežimo šiuo maršrutu veikla yra netikslinga*.

Kas yra *netikslinga keleivių vežimo veikla* konkrečiame maršrute Taisyklėse nėra apibrėžta, tačiau iš kai kurių nuostatų galima suprasti, kad veiklos tikslingumas ar netikslingumas gali būti apibrėžiamas visuomenės interesu (7 punktas), keleivių skaičiumi ir vežėjų interesais (12 punktas)

Lietuvos keleivių vežimo asociacija (toliau – Asociacija), kurios vienas iš tikslų yra viešojo susisiekimo paslaugų naudojimo plėtros skatinimas, siekdama užtikrinti viešojo susisiekimo kokybiškų paslaugų tęstinumą kreipiasi į LTSA su prašymu nepriimti skubotų sprendimų ir vežėjų atsisakomus tolimojo susisiekimo maršrutus naikinti tik išimtiniais atvejais ir, siekiant kokybiškų paslaugų tęstinumo, organizuoti konkursus vežėjams parinkti dėl žemiau nurodytų priežasčių.

Pirma, Asociacijos nuomone, LTSA neturėtų priimti sprendimo panaikinti maršrutus įvertinusi vien tik keleivių srautus tarp stočių ir vežėjų pateiktą informaciją dėl atsisakomo maršruto nuostolingumo. Sprendimas turėtų būti priimtas atsižvelgiant ir į visuomenės interesą, t.y. keleivių interesus ir jų teisėtus lūkesčius gauti tolimojo reguliaraus susisiekimo paslaugas Lietuvoje.

Šiuo metu veikiantis tolimojo susisiekimo kelių transporto priemonėmis tinklas užtikrina susisiekimo galimybes visiems iš esmės visos Lietuvos Respublikos teritorijos gyventojams, t.y. keleivis, pasirinkdamas tolimojo susisiekimo autobusą, iš bet kurio regiono turi galimybes pasiekti kito miesto ar rajono centrą. Vežėjai susisiekimo paslaugas teikia tiek veždami keleivius tarp didžiųjų miestų, tiek pasiekdami ir regionų centrus. Asociacijos nuomone, tolimojo susisiekimo paslaugos pasirinkimo galimybė neturi būti vertinama vien tik pagal

keleivių skaičių ir vežėjų ekonominės veiklos rezultatus, reikėtų šią situaciją vertinti ir iš socialinės atsakomybės bei keleivių interesų užtikrinimo perspektyvų.

Šiuo metu keleivių poreikiai yra faktiškai užtikrinami egzistuojančio, per eilę metų susiformavusio, tankaus ir keleivių poreikius atitinkančio maršrutų tinklo, kuris yra vienas svarbiausių teikiamos keleivių vežimo paslaugos kokybės kriterijus. Tuo tarpu naikinant maršrutus, siaurinamas tinklas ir bloginama paslaugos kokybė platesne prasme, tuo pačiu pažeidžiami keleivių, keliaujančių naikinamais maršrutais, interesai.

Pažymėtina, kad valstybė ir jos institucijos siekia įgyvendinti darnaus judumo koncepciją, skatinti visuomenę daugiau naudotis viešojo transporto paslaugomis, tačiau palaipsniui naikinant tolimojo susisiekimo maršrutus, tai būtų objektyviai neįgyvendinama ir, tikėtina, sukeltų priešingą – neigiamą - efektą, kuris, Asociacijos nuomone, ilgalaikėje perspektyvoje verstų keleivius nusigręžti nuo viešojo transporto pasirinkimo.

Be to, maršrutų naikinimas neabejotinai sukels keleivių nepasitenkinimą¹, skatins nepasitikėjimą viešojo transporto paslaugomis, neleis įgyvendinti Lietuvoje naudojimosi nuosavais automobiliais mažinimo tikslų. Pažymėtina, kad Lietuvos bendrojo plano, Klimato kaitos programos ir kitos šiltnamio efektą mažinančios priemonės orientuotos į kuo platesni viešojo transporto naudojimą, o, naikinant maršrutus, mažėtų gyventojų keliauti pasirinkimo galimybės ir, tuo pačiu, mažėtų galimybės pasiekti mūsų valstybės užsibrėžtus prioritetinius ir ambicingus tikslus - mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą kelių transporte.

Atsižvelgiant į tai ir siekiant keleivių interesų ir teisėtų lūkesčių užtikrinimo bei viešųjų paslaugų skatinimo, LTSA neturėtų priimti sprendimo naikinti maršrutus, kurie kažkada buvo sudaryti atsižvelgiant į keleivių interesus, kol nėra patikrinta ar neatsirastų kitas vežėjas norintis vykdyti veiklą atsisakytame maršrute ir neįsitikinta ar maršruto panaikinimas nepablogins keleivių situacijos.

Antra, pagal 2020 m. sausio mėnesį surinktus duomenis iš 18 vežėjų, aptarnaujančių 303 tolimojo susisiekimo maršrutus, jau tuo metu apie 20 proc. maršrutų buvo nerentabilūs. Tai reiškia, jog vežėjai nuostolius juose kompensavo pelningų maršrutų sąskaita. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, kad dėl Covid-19 neigiamo poveikio keleivių vežimo sektoriuje, šiuo metu didžioji dauguma maršrutų, net ir tie, kurie buvo pelningi, dabar yra nuostolingi. Būtent Covid-19 neigiamas poveikis galimai skatina vežėjus atsisakyti šiuo metu nuostolingų maršrutų, kadangi yra siekiama bet kokiomis priemonėmis išlaikyti įmonės veiklos tęstinumą. Tikėtina, kad, neatsistačius keleivių srautams, vežėjai teiks ir daugiau prašymų atsisakyti aptarnaujamų maršrutų, tačiau LTSA turėtų ypatingai atkreipti dėmesį į tai, kad dėl *laikino koronaviruso pandemijos poveikio* neturėtų nukentėti keleivių interesai ilgalaikėje perspektyvoje. Todėl, Asociacijos nuomone, prieš priimant sprendimą naikinti maršrutus, visų pirma tikslinga patikrinti ar neatsiras vežėjų, norinčių vykdyti veiklą atsisakomuose maršrutuose ir tik tada spręsti ar jie reikalingi ar ne.

Priimti sprendimus naikinti maršrutus ir nebandyti parinkti naujų vežėjų, Asociacijos nuomone, yra klaida, kuri gali sugriauti tolimojo susisiekimo maršrutų tinklą, kadangi liks tik pelningi maršrutai, kurie neapims visos Lietuvos teritorijos ir tokiu būdu keleiviai nebeturės visapusiškos galimybės keliauti viešuoju transportu, bus priversti rinktis keliones nuosavais lengvaisiais automobiliais.

Asociacijos nuomone, skelbiant vežėjų parinkimo konkursus atsisakomiems maršrutams, keleivių interesus atstovaujanti valstybinė institucija (LTSA) galėtų įvertinti dabartinį maršrutų tinklą, nustatyti, kuriuose maršrutuose keleivių srautai negali užtikrinti pelningos veiklos ir pasiruošti viešųjų paslaugų pirkimui nuostolinguose tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutuose naudojant valstybės biudžeto lėšas.

Trečia. Asociacijos nuomone, šiuo metu negalima neįvertinti situacijos dėl Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos (toliau – KT) nutarimo, kuriuo LTSA įpareigota per 8 mėnesius nutraukti sutartis su 42 vežėjais, vykdančiais veiklą 363 tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutuose, ir organizuoti konkursus naujiems vežėjams parinkti.

¹ Keleiviai šiuo metu mažai skundžiasi dėl laikinai sustabdytų maršrutų, nes supranta, kad tokie sprendimai yra laikini dėl Vyriausybės priimamų prevencinių priemonių, siekiant sustabdyti Covid-19 pandemijos plitimą.

Galiojančios ir neprieštaraujančiomis Konkurencijos įstatymui pripažintos Taisyklės sudaro galimybes į rinką patekti naujiems vežėjams skelbiant konkursus atsisakomiems ar naujiems maršrutams jau dabar, nenutraukiant sutarčių.

Asociacijos nuomone, kol nebus išnagrinėta administracinė byla dėl KT nutarimo, būtų tikslinga nenaikinti maršrutų, o skelbti jiems konkursus ir tokiu būdu parinkti naujus vežėjus.

Taip pat, būtina įvertinti visus anksčiau paminėtus aspektus, t.y. įsitikinti, ar neatsiras norintis keleivius vežti atsisakytame maršrute vežėjas, o tokiam neatsiradus - nustatyti visuomenei būtinus nors ir nuostolingus tolimojo susisiekimo maršrutus, išsiaiškinti galimą valstybės biudžeto lėšų poreikį vežėjų galimiems nuostoliams kompensuoti ir tik tada apsispręsti dėl jų reikalingumo.

Atsižvelgiant į tai ir siekiant viešojo intereso gynimo tikslų – užtikrinti paslaugos kokybę ir išlaikyti kaip galima platesnį tolimojo susisiekimo maršrutų tinklą - **siūlome** organizuoti, vadovaujantis Taisyklėmis, konkursus vežėjams parinkti vežti keleivius atsisakomuose maršrutuose, ir tik jiems neįvykus, priimti sprendimą dėl tų maršrutų reikalingumo.

Pagarbiai

Prezidentas

Gintaras Nakutis